

PROSA

Maria Jesús Coves Torralba

Presidenta de la *Associació d'Escriptors en Llengua Valenciana*

RETRATS EN SÉPIA

La residència està en el barri antic de la ciutat. És un edifici de grans dimensions, de taulells a “cara vista”, en frontera a dos carrers i de planta quadrada. Forma un quadro casi perfecte en tres altures i tot el centre, com si l'hagueren buidat, està ocupat per un bon jardí en arbres de grans dimensions que fan abellidor el prendre lloc en algun dels bancs o ocupar una butaqueta de les que hi ha prop de les taules redones disseminades per tot arreu, per a jugar una partida de cartes o parchís, charrar en els més pròxims o, simplement, llegir. Els residents que poden, per trobar-se en bones condicions, solen eixir a la fresca per a, a més d'estes activitats, llançar molletes de pa als molts pardalets que aniuen en els magnolis i riure's en vore'ls disputar per un trocet, o estirar de l'extrem per a menjar-se'l a pressa mig metro més llunt, no siga que vinga un atre més espavilat i els reduïxca la ració. En quant als atres hostes...les auxiliars fan camí de cadires de rodes i al remat es forma al mig del jardí una espècie de rogle on ningú canta, perquè la majoria dels que el componen per oblidar, ya han oblidat fins a les cançons que cantaven de menuts.

De totes formes, cada persona és un món i viu dins d'ell, com aïllat d'una realitat, que no veu o qui sap si ha preferit conscientment no vore-la més. Aixina els queden retalls de lo vixcut, o costums o incongruències que repetixen una i atra vegada, apretant el cor dels visitants fins a que estos, que van pel seu propi resident, acaben per contestar mecànicament, seguint la corrent o la conversa del que la tanda del silló ha colocat en un moment determinat prop d'ells.

N'hi ha u dels que sempre te fan reparar, li direm Guillem. Degué ser molt templat de jove perquè encara mostra una gran estatura i unes agradables faccions... Si no fora que en vore't aguaitar per la porta te pren per una auxiliar i comença la lletania:

—Senyoreta,isenyoreta!, és que me'n vullc anar al carrer. Vullc eixir, ¿sap?. És precís. Precís de total precisió —Cauries el primer dia en la trampa.

—¿Qué, a pegar una volteta, no?

—Clar.

—Molt be —li respons—, fa un bon estar. Ni fret ni calor. Es distraurà.

—Sí, pero no puc alçar-me.

Llavors caus en el conte de que porta una ampla faixa que el lliga per darrere del silló. Per tant, no és que no pot, és que no deu alçar-se.

—Mire —li dius—, ara quan vinga l'auxiliar li ho comenta.

I només te gires per a parlar en la persona que has anat a vore, torna a començar: «Senyoreta, isenyoreta! isenyoreta! Que no puc, que no puc». I aixina fins que apareix alguna de les jóvens que estan al càrrec i te diu «No li faça ni cas. No pot anar a cap de lloc. El tenim lligat perquè ya ha caigut diverses costalades, pero quan agarra la cançó...» I dirigint-se ad ell: «Va, Guillem, que ara en un poquet se n'anirem a sopar, ¿d'acort?»

—Val —contesta calmant-se—. I per alguns minuts queda en silenci.

Dos o tres sillons més prop es troba Rosa. És una dòna molt major, per lo que se veu, en un mal estat avançat de demència senil. Només té dos paraules que acaben donant-te borró: Una sèrie de *ai, ai, ai, ai*, a mija veu i de tant en tant: *aigua, aigua, aigua*. Si estàs a soles, acabes alçant-te i donant-li un glopet de la que sempre tenen en la tauleta del racó. Poca, perquè al minut següent la tornaràs a tindre dient: *aigua, aigua, aigua*. Acabaràs no sabent si la deixes estar, si li'n dones de nou o si acabarà en una parada d'aigua com aquella que tingueres de menuda i te curà fregant-te la panxa en oli una dòna que tenia gràcia.

També n'hi ha dos o tres que sempre van tan arregladetes com si esperaren una festa. En la boqueta pintada, collar de perles, la bossa. «És que hui dinaré fòra ¿saps? Venen els fills a per mi.» Potser que si és dumenge siga de veres. El mal és que no saben si és dilluns o dijous i esperen sempre, per lo qual en anar-te'n no dius adeu per a no vore el desencant que les amera quan aplega l'hora de dinar i encara estan allí.

Maria, impossibilitada per a caminar, porta un carro elèctric i es desplaça silenciosa pels corredors, aïllada dels atres, fins a refugiar-se en la biblioteca, normalment solitària, per a escoltar el transistor que sempre l'acompanya. Eixe és el seu propi món.

Més avant està el senyor sempre arreglat i afaitat, perfecte si poguera caminar, que llig el diari i fa l'encreuat i no ha perdut encara el gust per la conversació, perquè la llectura el manté al dia dels temes d'actualitat.

I la mestra, una senyora que ho fon i que conserva una gran dignitat en el seu port. Sempre tan discreta en el vestir i l'aspecte, menuda i encorbada, que passeja amunt i avall els corredors i el jardí, saludant-te educadíssima quan te creues en ella. Eixe és el seu eixercici diari perque a soles no s'atreuix a eixir al món exterior ya massa agressiu per a ses minvades forces.

Tenen diferents activitats: Jugen a la loteria (l'actual bingo) perque això activa el cervell, guanyant una chicoteta recompensa qui canta primer. Uns atres dies els lligen o endevinen refranys. Prop dels Nadals, organisen garlandes de roses de dacsas per a adorn de l'arbre de l'entrada i retallen estreles per a les portes de les habitacions. Trien fallera major i cort d'honor i planten falla en el jardí. I ben pagades que van en banda i ramell a oferir-lo a la Mare de Deu de la capella! A sant Joan posaran en una olla paperets en desijos per a cremar-los de vesprada, perque com és natural, a la nit ya estan dormint.

De tant en tant, per als de millor salut, s'organisen eixides. Per falles, a pegar la volta ad algunes de les que es planten prop. En la festa de la Patrona, a vore el tapís. Han anat en autobús a la Ciutat de les Ciències. Pero van llanguint, com a flors que poquet a poc se semen. Com eixos retrats que, perdent en el pas dels anys el blanc i negre original van adquirint un to sépia que es diluix en el temps. A voltes, quan vas, tires ad algú en falta. Ha fet l'últim viage sense avisar i les pertinències que potser la família ha rebujat engrossen l'habitació nomenada "*El Corte Inglés*" d'on trauran, en cas de necessitat, unes sabatilles que estaven sense estrenar, o una jaqueta en bon us per a profit d'una atra persona.

Pero no vullc deixar-vos en la boca aspra. Per a acabar, vos faré reconte de la meua favorita. Li diuen Ampar. Te la pell blanca i molt fina i degué ser bonica de jove. Presumix de que els seus fills tenen carrera, mes que no pugues comprovar-ho perque mai te topetares en ells. És molt viva. De veu forta i geni curt. Conserva bona memòria i es capaç de recitar, dramatisant-lo, el poema de Zorrilla "*Oriental*". Canvia molt l'expressió si parla la cristiana, el capità moro o, simplement, si descriu l'acció. Un dia que la vaig oir recitar en alta veu per al rogle que s'havia format en torn d'ella i que la vaig interrompre dient-li les paraules de la protagonista se férem amigues i ara sempre la salude. Algun caramelet sense sucre li fa obrir els ulls plens de llum «¿Per a mi?» Com si li regalares un brillant. Perque és el fet de que algú se'n ocupe d'ells lo que els fa sentir-se per un moment importants. Més encara si els atres senten un puntet d'enveja. Voreu lo que me va passar un dia que era aproximadament l'hora de dinar.

Per ser estiu i época de vacances, anaven un poc curts de personal. Portí al meu familiar al menjador i després de servir aigua a tota la taula perque encara que no vagen a beure no soporten estar assentats en els gots buits, vaig eixir en ànim d'anar-me'n a casa. Pel corredor venia una de les chiques espentant un carret i girant el cap arrere dia: «Vinga Ampar, fes-te

l'ànim, que és hora.» I Ampar darrere, en la closa en la que s'ajuda, renegant. En alcançar-la li proponguí: «¿Vols que t'acompanye?» (Perque he de dir que m'ha obligat a parlar-li de tu).

—¿Sí? ¿Me vols acompanyar, bonica?

—iClar, hale, anem! —I li vaig oferir el braç, del que se penjà tota pagada.

Unes passes més avant, nos alcançà una companyera qui se plantà davant per a tallar-li el camí dient-li:

—iCaram, qué ben acompanyada que vas!

I *l'agüeleta*, en una veu que de ser sargent de l'eixèrcit hauria posat *firmes* a qualsevol recluta li contestà: «iÉs la meua família!» I baixant la veu i apretant-me el braç marmolà rient-se: «iQue es fota!»

Quan tornes al carrer, i la porta se tanca a les teues esquenes, alenes fort a vore si s'espavila el cor que portes encollit. Pareixen pardalets, penses, més grans i prou més indefensos que els del jardí. Aquells volen. Estos no poden ya. Tenen lo material cobert pero a vegades en casa recorde cóm agraiïxen un “bon dia”, una paraula afectuosa, un somriure... un bes. Sobretot, un bes. És la necessitat d'un contacte físic que no siga simplement l'ajuda per a vestir-se o posar-se net, el saber-se encara persones que poden ser receptores d'una carícia que no siga pagada per la mensualitat de la residència. Mengen poquet perque no necessiten massa aliment material, pero tenen autèntica fam de carinyo. De saber que encara algú els considera. De sentir-se vius. I me faig el propòsit, no sempre exactament complit, de no tardar en visitar-los de nou, abans de que els tons de la fotografia, que van debilitant-se, es perguen del tot, la llantieta s'apague i els atres del rogle no apleguen a recordar si, finalment, el capità moro deixà lliure a la cristiana, aquella que preferia sa pàtria a la riquesa promesa i l'amor dels seus a tot allò que li oferia el qui la volia, pero tancada, com un atre pardalet, mes que en este cas, la gàbia fora d'or...

*En memòria d'Ampar,
que des de fa un any recita les seues poesies en un jardí
on sempre és primavera.*

Tots els drets reservats. El contingut d'esta revista està protegit per la llei, la qual estableix penes de multes i inclús presó, además de les corresponents indemnizacions per danys i perjuïns, per als qui reproduïxquen o plagien, de forma total o parcial una obra artística, literària o científica, o la seua transformació, interpretació o eixecució artística fixada en qualsevol classe de suport o comunicada per qualsevol mig, sense el preceptiu consentiment i autorisació dels autors.

La present revista s'edita exclusivament en format electrònic, per a la seua difusió lliure i gratuïta. Per *difusió* s'entén:

- La seua visualisació en qualsevol mig electrònic.
- L'enllaç a la seua direcció URL en qualsevol pàgina web (mencionant la seua procedència).
- La seua impressió en paper per a us exclusivament particular.
- La posta a disposició de la revista per a terceres persones, en les mateixes condicions.
- La seua comunicació pública per mijos electrònics.

Queda absolutament prohibida la seua venda o la seua impressió en sèrie sense l'autorisació expressa de l'**Associació d'Escriptors en Llengua Valenciana**.

Il·lustracions del present número: **Francesc Liern Solaz**.

© Associació d'Escriptors en Llengua Valenciana.

ISSN: 2172-5810.